

4. Gumböldt V. *Ízbrannye trudy po iazykoznaniiu.* – M.: ‘Progres’, 2000. – 400 s. - kitap
5. Sepir E. *Ízbrannye trudy po iazykoznaniiu i kulturologii.* – M.: Nasledie, 1993.-656 s.
6. Lotman Íu.M. *i tartusko- moskovskaia semioticheskaiia škola.*M.,1994. - 560 s. - kitap
7. Amanjолоv S. *Voprosy dialektologii i istorii kazahskogo iazyka.* - Alma-Ata, 1959.- 452 s.
8. Zaharova Í.V., Hojaeva R.D. *Qazaqstan sándik öneri.* – Almaty, 2002. -kitap
9. Almauytova Á. *Qazaq tilindegi kium ataularynyñ etnolingvistikalıyq tabıǵaty.* Almaty, 2004. – 147b. – *Filologia ǵylymdarynyñ kandidaty ǵylymi дәrejesin alu úshin daiyndalǵan disertasia.*

МРНТИ 16.25.35

<https://doi.org/10.51889/2020-2.1728-7804.15>

Қосымова Г.¹, Исаханова Қ.²

^{1,2}Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан

“БАБАЛАР СӨЗİNДЕГІ” ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИДЕЯЛАР (ОЙЛАР)

Аңдатпа

Бұл мақалада қазіргі таңдағы “Мәңгілік ел” идеясын көтеретін ұлттық рух, ұлттық сана, ұлттық идея, патриоттық, отансүйгіштік мәселелер қарастырылған. Қазақ фольклорындағы идеялық көркемдік қасиеттерін, жанрлық ерешеліктерін, әдет-ғұрып, салт-дәстүрге байланысты мәселелерде қамтылған. Ұлттық мәдениетіміздің тарихын қайта жаңғыртумен қатар жарық көрген “Бабалар сөзі” қазақ мәдениетінің әлемдік рухани-интеллектуалдық, ғылыми үрдіспен байланысын дамытуға үлкен үлес қосқан туындының бірі. “Бабалар сөзі” атты бұл көптомдық серия қазақ халқының аса бай, әрі көп жанрлы рухани мұрасының барлық үлгілерін түгел қамтыған, болашақ ұрпаққа берер танымдық-тәрбиелік маңызы ерекше. Қазақ халқының музыкалық шығармашылығы оның өмір - тіршілігімен тығыз байланысты болған, ұрпақ тәрбиесінде халық әндерін, өлеңдерін пайдалану өз Отанын сүйетін, туған халқын, оның салт-дәстүрлерін, тілі мен тарихын, өнерін құрмет тұтып, ұлттық рухты, адамгершілік қасиеттерді бойына сіңірген, жан-дүниесі сұлу, рухани мәдениеті бай адамды тәрбиелеуге мүмкіндік берген.

Түйін сөздер: жанр, интеллектуалды, идея, фольклор, эстетика, музыка, философия, педагогика

Kossymova G.,¹ Issahanova K.²

^{1,2} Kazakh National Pedagogical University named after Abai,
Almaty, Kazakhstan

PEDAGOGICAL IDEAS (THOUGHTS) IN “BABALAR SOZI (WORDS OF THE ANCESTORS)”

Abstract

This article discusses the issues of the national spirit, national identity, national idea, patriotism, patriotism, which today raises the idea of “Eternal Country”. “Babalar sozi” is one of the works that has made a significant contribution to the development of Kazakh culture in the world of spiritual, intellectual and scientific processes. This multivolume series “Babalar sozi” contains all the examples of the very rich and multifaceted spiritual heritage of the Kazakh people, and has special educational value for future generations. The musical creativity of the Kazakh people is closely related to their life, the use of folk songs and poems in the education of the next generation. This made it possible to raise a person with a beautiful, rich spiritual culture.

Keywords: genre, intellectual, idea, folklore, aesthetics, music, philosophy, pedagogy

Косымова Г.,¹ Исаханова Қ.²

^{1,2} Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
Алматы, Казахстан

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИДЕИ (МЫСЛИ) В “БАБАЛАР СӨЗІ”

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы национального духа, национального самосознания, национальной идеи, патриотизма, что сегодня поднимает идею “Вечной страны”. “Бабалар сөзі” - одно из произведений, которое внесло значительный вклад в развитие казахской культуры в мир духовных, интеллектуальных и научных процессов. Эта многотомная серия “Бабалар сози” содержит все примеры очень богатого и многогранного духовного наследия казахского народа, имеет особую воспитательную ценность для будущих поколений. Музыкальное творчество казахского народа тесно связано с его жизнью, использованием народных песен и стихов в воспитании следующего поколения. Это позволило воспитать человека с красивой, богатой духовной культурой.

Ключевые слова: жанр, интеллектуал, идея, фольклор, эстетика, музыка, философия, педагогика

Кіріспе. Елбасының Жолдауындағы “Мәңгілік ел” идеясын көтеретін бірінші мәселе - ол рух, патриоттық, отансүйгіштік мәселелер. Осы мақсатта біз ата-бабаларымыздың ерлік істерін, ән-жырларын, мындаған жылдық жауһар шығармаларды өскелең ұрпаққа таныту арқылы ұлттық идеяны қалыптастыруға үлкен үлес қосарымыз анық. Қазақ халқының бай ауыз әдебиеті өзінің құнары мен көлемі жөнінен әлемдік фольклор мұраларының арасында алдыңғы қатарда тұр. Осынау мол рухани құндылықтарымыздың тарихи-мәдени мәні мен көркемдік деңгейі жөнінде осыдан екі ғасырдай бұрын бірқатар шетелдік ғалымдар оң пікір білдірсе, кейін орыс фольклортанушылары мен отандық зерттеушілердің еңбектерінде де жан-жақты, салықалы да терең ой-тұжырымдар жасалып, жоғарыдағы көзқарас ғылыми тұрғыда дәлелденді. Жалпы фольклор В.В. Радлов, Г.Н.Потанин, Ә.Диваев сияқты ғалымдар ғылыми құндылық ретінде қарастырды. Ал, Ш.Уәлиханов, Ы.Алтынсарин, М.Көпеев, М.Тыныштықұлы ұлт азаматтары халық шығармаларының тарихи танымдық, идеялық көркемдік қасиеттерін, жанрлық ерешеліктерін, әдет-ғұрып, салт-дәстүрге байланысты қарастырған. Ұлттық мәдениетіміздің тарихын қайта жаңғыртумен қатар жарық көрген “Бабалар сөзі” қазақ мәдениетінің әлемдік рухани-интеллектуалдық, ғылыми үрдіспен байланысын дамытуға үлес қосары сөзсіз. “Бабалар сөзі” атты бұл көптомдық серия қазақ халқының аса бай, әрі көп жанрлы рухани мұрасының барлық үлгілерін түгел қамтиды. “Бабалар сөзі” атты көптомдық серияның бірі қадым заманнан бері сақталып келе жатқан фольклордың көне жанрының бірі қара өлең мен ән өлеңге арналады. Халық өлеңінің бұл түрі — өмір-тіршілігіміздің барлық саласын, сезім-түйсігіміздің барша қасиетін әсерлі көрсетіп келе жатқан икемді де өміршең жанр. Қазақ халқының музыкалық шығармашылығы оның өмір - тіршілігімен тығыз байланысты болған. Оның білім мен жақсылықтың, әдемілік пен құдіреттіліктің қайнар көзі болып табылатын ән, күй, айтыс, терме, жыр, толғау сияқты сан түрлі бай жанрларында қазақ халқының басынан өткен небір тарихи оқиғалар, жат жұрттық шапқыншылармен шайқастағы батырлардың ерлігі, жоғары адамгершілік сезімдер, күнделікті күйбең тіршіліктің қуанышы мен қайғысы және т.б. туралы жырланады. Оларда халықтың эстетикалық көзқарастары, моральдық - адамгершілік нормалары сақталған және халық өмірінің барлық салаларының мәні анағұрлым толық бейнеленген.

Әдістеме. Қазақ халқының шығармалары музыка салаларымен тығыз байланыста болған. Қара өлең, ән, күй, айтыс, терме, жыр, толғаулар арқылы әдет-ғұрыпты жырлап, -тәрбие берген. Халық музыка шығармашылығының ішінде айтыс өнері арқылы жас ұрпақтың бойында еңбекті қадірлеу, адамгершілік қасиеттер, Отанын, елін сүю уағыздалып, керісінше, өтірік, мақтаншақтық және т.б. адамды аздыратын жаман әдеттер сыналады. Қазақ халық музыка шығармашылығының эстетикалық талғамды қалыптастырудағы мүмкіндіктері, біздің ойымызша, оны игеру процесінде оқушыларда саналы – сезімдік қабылдау қабілеті қалыптасады. Эстетикалық талғам оқушылардың халық музыкасындағы эстетикалық құндылықтарды ұғынуға деген белсенді ұмтылысын бейнелей отырып, эстетикалық идеал, сезім, көзқарас, қажеттілік, қабілетті біріктіретін музыкалық – эстетикалық қабылдаудағы белгілі бір жүйелілікті туындатады. Оқушылар қазақ халық музыкасына ортақтасу барысында адамның жан-дүниесін, қазіргі заманның мақсаты мен мәнін, табиғатты терең түсіне білу қабілетін өз бойларында тәрбиелей отырып, міндетті түрде өз рухани мүмкіндіктерін байытып, эстетикалық талғамдарын дамыта түседі. Сондықтан халық педагогикасының маңызды құралы –

музыка шығармашылығы құралдары арқылы қазіргі мектеп оқушыларына эстетикалық тәрбие беру қажеттілігінің маңыздылығы арта түсетініде анық [1].

Нәтижелер мен талқылаулар. Қазақтың ән-өнері өз ішінде ғұрыптық әндер, салт-дәстүр және кәсіби әндер болып бөлінеді. Қара өлең осылардың ішіндегі ғұрыптық әндерге жатады. Қара өлең халықпен бірге туған. Барлық замандарда біте қайнасып өмір кешіп келеді. Бүгін де жалғасуда. Болашақта да өркен жаяры сөзсіз. Халқымыздың осы бір баға жетпес қазынасы болған қара өлең кенін белден қазып, ел шежіресінің ескі беттерін жалықпай парақтасақ, қатпары қалың сан дүниенің шекесі көрінеді. Қазақтың қара өлеңінің айтары көл-көсір. Жалғыз ел тарихы ғана емес, сол елдің өмір сүрген ортасы, тұрмыс-тіршілігі, ой өрісі – философиясы, діні мен иманы, арман-тілегі осы бір елеусіз жатқан құнды мұрамызда аса мол сақталып қалған. Қара өлеңде Отанды, туған жерді, өскен елді сүю, оның қадір-қасиетін ұғыну, шексіз шараптын адал еңбекпен өтеу туралы ғибратты жолдар мен кәделі шумақтар жетерлік. Қара өлеңнің қырағы көз қиығынан қаға беріс қалатын тақырып жоқ, өмір мәні, имандылық туралы тақырыпқа да әлдебір соны қырынан келіп әдеттегіден де тереңірек сезіндіре түседі. *“Қазақтың қара өлеңін дана қазақ өмірінің поэзиялық үлгідегі энциклопедиясы немесе галереясы деуге болады”*[2,573].

Қара өлеңнің иесі, авторы-халық. Бұл дүниенің баянсыздығын, ұлы Жаратушының күдіретін, табиғатқа таңдануын, әділетті аңсауын, қиянатқа қынжылуын, баланың тәрбиесі, келіннің әдебі, қыздың қылығы, сүннет жолы, достың аманаты, ағайынға сәлем беру, інінің сәлеміне жауап қайтару қатарлы қарапайым танымдардан бастап ел қамы, халық тағдырын қамтыған ой өрнектері- қара өлеңнің құнды қасиеттері болмақ. Өлеңнің анықтаушы болып тұрған “Қара” атауы заттың түсін білдіретін негізгі мағынасынан әлдеқайда кең ұғымда. “Қара” - әлемнің алғашқы қалпы, ежелгі, байырғы деген ұғымды береді деп жазады ғалымдар. Демек, “қара өлең” дегеніміз-ежелгі, байырғы өлең, өлеңнің бастапқы қалпы деген сөз. Қара жер, Қаратау, қара халық, қара сөз, қара жол, қара шаңырақ деген тіркестегі анықтауыштар тек түсті білдіріп қана тұрмағандығы енді түсінікті: ежелгі тау, негізгі халық(байырғы), бастапқы сөз, басты жол, алғашқы шаңырақ деген ұғымдарды беретіндігі анық [3]. Даналық ойын қара өлеңге сыйғызған бабалар мұрасы – ұрпақтың рухани қазынасы. Қазақ өмірі тал бесіктен жер бесікке дейін өлеңмен сусындатқан. Құнарсыз топырақ қуарып тұрады. Қайнары жоқ өзен суалып тынады.

Қазақ халқының музыкалық мәдениеті оның ән шығармашылығынан неғұрлым айқын көрінеді. Ұрпақ тәрбиесінде халық әндерін пайдалану өз Отанын сүйетін, туған халқын, оның салт-дәстүрлерін, тілі мен тарихын, өнерін құрмет тұтып, ұлттық рухты, адамгершілік қасиеттерді бойына сіңірген, жан-дүниесі сұлу, рухани мәдениеті бай адамды тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Сондықтан ол өскелең ұрпаққа халық дәстүрлерінің негізінде рухани-адамгершілік, эстетикалық тәрбие берудегі аса маңызды құралдардың бірі болып табылатындығы сөзсіз. Қазақ халық музыкалық шығармашылығының тарихи сипаты басым көркем де құнды саласы – эпостық жырлар. Эпостық жырларда еңбекқорлық, патриоттық, ру-тайпалар арасындағы ізгі қарым-қатынастар, үлкендерге, әйел –аналарға деген құрмет, адалдық, тектілік, батылдық, кішілерге қамқорлық, туған өлкенің, ұлттық киімдердің сұлулығы және т.б. жырланды. Халық музыка шығармашылығының дәстүрлі жанрына толғау да жатады. Онда ой толғанысын, уақытқа, заманға, оқиғаға, құбылысқа көзқарасын ақын сөзді әуенмен сүйемелдей отырып білдіреді.

Халық музыка шығармашылығының эстетикалық тәрбие берудегі мүмкіндіктері көптеген ғасырлар бұрын –ақ ұғыныла бастаған болатын. Құнды педагогикалық мәні бар ежелгі ұлттық мәдениетіміздің бір көрінісі Қорқыт атаның “Кітаби Қорқыт” /IX – X ғ.ғ/ атты еңбегіндегі ойлар болып табылады. Өсиет, нақыл сөздер түрінде жазылған “Кітаби Қорқыт” еңбегіндегі оның педагогикалық тұжырымдамасының басты идеясы - балаларды ата-бабалар дәстүріне адалдық, батырлық рухында тәрбиелеу. Қорқыт атаның жырлары жастарды өз халқын жаулардан қорғауға, керек болғанда ол үшін жанын қия білуге шақырады. [4,128].

Ал, ұлы ойшыл Әл-Фарабидің пікірі бойынша, музыка адамның жанына көркем әсер етудің тамаша құралы болып табылады. Ол өзінің “Музыканың ұлы кітабы” атты ғылыми трактатында практикалық музыка халық фольклорынан келіп туындаған деген маңызды философиялық тұжырым жасайды, яғни өнер - халық шығармашылығының нәтижесі дейді. Философ-гуманист ретінде Әл-Фараби адамдарға үлкен ләззат сыйлайтын музыка қандай да бір жеке тұлғаның немесе жекелеген халықтың меншігі емес, оны шығаруда барлық халықтар қосыла еңбектенген деген пікірін білдіреді. Өзінің музыкатанушылық еңбектерінде ұлы ғұлама халық музыкасының емдік қасиеттеріне тоқталып, оның тәрбиелік, қоғамдық рөліне аса үлкен мән береді [5,337].

IX-XII ғ.ғ. озық педагогикалық ойдың көрнекті өкілі Жүсіп Баласағұнның “Құтты білік” атты еңбегінде дүниетанымдық идеалдар, педагогикалық ой-толғаулар баяндалады. Оның пікірінше, адалдық, әділдік, жақсылық жасауға құштарлық тек дұрыс тәрбие арқылы қалыптастырылады [6,613].

Қазақ халқының көрнекті ағартушылары Ы.Алтынсарин, Ш.Уәлиханов, А.Құнанбаев халықтың мәдени мұрасын мен оның жас ұрпақ тәрбиесіндегі рөлін өте жоғары бағалаған. Халық ауыз шығармашылығының тамаша үлгілері олардың шығармашылық және практикалық іс-әрекетінің негізін құрады.

Ыбырай Алтынсарин (1941–1889 ж.ж.) халық ауыз шығармашылығының шексіз байлығын, ондағы ертегілердің, мақал-мәтелдердің білімдік және тәрбиелік мәніне аса жоғары баға берген. Өзінің “Қырғыз хрестоматиясы” (Орынбор, 1879 ж.) атты еңбегінде ол қазақ фольклорының көптеген үлгілерін қамтыды. Ы.Алтынсарин хрестоматияға ең алғаш рет музыкалық тақырыпқа байланысты жұмбақтарды енгізді. Сонымен қатар мектептегі музыка сабағының бағдарламасына міндетті түрде музыкалық аспаптарды, әсіресе, домбыраны пайдалануды енгізу қажеттілігін талап етті [7,288].

Шоқан Уәлиханов (1835-1865 ж.ж.) қазақ халық педагогикасының балалар тәрбиесіндегі алатын орнына, оның жеке тұлғаның рухани-адамгершілік қасиеттерін, ұлттық сана-сезімін қалыптастырудағы рөліне үлкен мән берген. Оның еңбектерінде халықтың ауыз әдебиеті, музыка шығармашылығы, халық ақын-жыршыларының шеберлігі мәселелері кеңінен орын алған. Ш.Уәлихановтың пікірінше, қазақ халқының ауыз әдебиеті мен музыка шығармашылығы аса құнды рухани құндылық болып табылады. Ол жазып алған халық ауыз әдебиетінің туындылары (мысалы, “Қозы – Көрпеш, Баян - Сұлу”, “Ер - Көкше”, “Орақ”, “Манас”, “Едіге”, “Көкөтайдың асы” және т.б.) өскелең ұрпаққа эстетикалық тәрбие берудің озық үлгілері болып табылады.

Сонымен қатар “Қырғыз шежіресі” атты еңбегінде Ш.Уәлиханов қазақтардың суырып салмалық қабілетке, музыкалық-әдеби өнерге бейімділігін, халық ақындарының асқан дарындылығын атап көрсетеді [8,528].

Ұлы ойшыл, ағартушы, ақын Абай Құнанбаев (1845 – 1904 ж.ж.) музыка өнерінің халық өміріндегі алатын орнын мынадай өлең жолдары арқылы анықтайды:

Туғанда дүние есігін ашады өлең,
Өлеңмен жер қойнына кірер денең.
Өмірдегі қызығың бәрі өлеңмен,
Ойлансаңшы бос қақпай елең-селең.

Абай халықтық музыка өнерін эстетикалық және адамгершілік тәрбиенің аса маңызды құралы деп таниды. Оның пікірінше, “жақсы ән мен тәтті күй” жан азығы ретінде жоғары талғам мен Отанға деген сүйіспеншілікті, адамгершелік қасиеттерді тәрбиелеуге негіз болып табылады [9,455].

Сұлтанмахмұт Торайғыров (1893 – 1920 ж.ж.) халық музыкасының жас ұрпақтың тұлғалық қасиеттерін қалыптастырудағы рөлін жоғары бағалайды. Оның ойынша, халық әні халықтың жанын, тарихын, мұң-мұқтажын, ерлік оқиғаларын анағұрлым анық түсінуге мүмкіндік береді. Ол балаларға халық өнері арқылы тәрбие берудің маңыздылығын ерекше атап көрсетті. С.Торайғыров халықтың жанын музыкасыз, әнсіз, бисіз жаңарту мүмкін емес деді [10,280].

Қорытынды. Қазақ ойшылдары мен ағартушыларының еңбектерін зерделеу және оларға шолу халық музыка шығармашылығының жас ұрпаққа эстетикалық тәрбие берудегі педагогикалық мүмкіндіктерінің мол екендігін айғақтады. Халық тәрбие тәжірибесі зерделеу қоғамның тарихи дамуының барлық кезеңдерінде жүзеге асырылған. Әр кезеңдегі көрнекті ойшылдар, халықтың мәдени дәстүрлерін жас ұрпақ тәрбиесінде пайдаланудың маңыздығына үлкен мән беріп, құнды пікірлерін ұсынған.

Қорыта келгенде, қазіргі жаһандану үрдісі кезеңінде әрбір ұлт өзінің дәстүрлі мәдениетін сақтай отырып, оны жалпы адамзаттық құндылықтармен ұштастыруға ұмтылады. Сондықтан халықтық педагогика дәстүрлерін қайта жаңғыртып, оларды өскелең ұрпақтың эстетикалық тәрбиесіндегі маңызды құрал ретінде қарастыру – заман талабы мен қоғамның қажеттілігінен туындап отырған құбылыс екендігін сезіне отырып, халық музыка шығармашылығы құралдарын өскелең ұрпақтың тәрбиесінде пайдаланудың тиімді жолдарын онан әрі қарастырған жөн. “Бабалар сөзі” ата-бабаларымыздың арман-мұраттары мен күйініш-сүйінішін, ұлттың болмыс-бітімін бейнелейтін осынау қымбат қазынамыздың жастарды адамгершілік қасиеттерге баулуға қосар үлесі мол деп білемін Асыл сөздің зерделі ой-иірімдерінен тәлім-тәрбие алар ұрпағымызды халық өнері қара өлеңні мен ән өлеңні нәрімен сусындатайық дегім келеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 Нұрәлиева А.Ж. Қазақ ойшылдары мен ағартушы-педагогтарының еңбектеріндегі халық музыка шығармашылығының педагогикалық мүмкіндіктері туралы идеялар. http://rusnauka.com/27_NII_2010/Pedagogica/71930.doc.htm
- 2 Қазақ әдебиеті. Энциклопедиялық анықтамалық. - Алматы: «Аруна Ltd.» ЖШС, 2010-573б.
- 3 Тойшыбайұлы А. Abai.kz. 11 шілде, 2014.
- 4 Орыс тілінен аударған Қоңыратбаев Ә., Байділдаев М. Қорқыт ата кітабы. Оғыздардың батырлық жырлары: Эпос – Алматы: Жазушы, 1986. -128 б.
- 5 Аль - Фараби. Избранные трактаты. /Перевод с арабского. – Алматы: Ғылым, 1994.-337с.
- 6 Баласағұн Ж. Құтты білік./ Көне түркі тілінен аударған және алғы сөзі мен түсініктерін жазған А.Егеубаев. – Алматы: Жазушы, 1986. -613 б.
- 7 Алтынсарин Ы. Таңдамалы шығармалары. –Алматы: Ғылым, 1994.- 288 б.
- 8 Валиханов Ч. Ч. Собрание соч. в 5 томах. – Алма-Ата: Наука, 1985-528с.
- 9 Құнанбаев А. Шығармалары (екі томдық). – Алматы: Жазушы. 1977-455б.
- 10 Торайғыров С. Екі томдық шығармалар жинағы. –Алматы: Ғылым, 1993. - Т.1. -280 б.

References:

1. Nūralieva A.J. Qazaq oişyldary men aǵartuşy-pedagogtarynyñ eñbekterindeǵı halyq muzyka şyǵarmaşylyǵynyñ pedagogikalıq mümkindikteri turaly ideialar. http://rusnauka.com/27_NII_2010/Pedagogica/71930.doc.htm
2. Qazaq ädebieti. Ensiklopedialıq anyqtamalyq. - Almaty: «Aruna Ltd.» JŞS, 2010-573b.
3. Toişybaiūly A. Abai.kz. 11 şilde, 2014.
4. Orys tilinen audarǵan Qoñyratbaev Ä., Baidildaev M. Qorqyt ata kitaby. Oǵyždardyñ batyrlyq jyrlary: Epos – Almaty: Jazuşy, 1986. -128 b.
5. Äl - Farabi. Izbrannye traktaty. /Perevod s arabskogo. – Almaty: Ğylym, 1994.-337s.
6. Balasaǵūn J. Qūtty bilik./ Köne türki tilinen audarǵan jäne alǵy sözi men tüsinikterin jazǵan A.Egeubaev. – Almaty: Jazuşy, 1986. -613 b.
7. Altynsarin Y. Tañdamaly şyǵarmalary. –Almaty: Ğylym, 1994.- 288 b.
8. Valihanov Ch. Ch. Sobranie soch. v 5 tomah. – Alma-Ata: Nauka, 1985-528s.
9. Qūnanbaev A. Şyǵarmalary (ekı tomdyq). – Almaty: Jazuşy. 1977-455b.
10. Toraiǵyrov S. Eki tomdyq şyǵarmalar jinaǵy. –Almaty: Ğylym, 1993. - T.1. -280 b.

МРНТИ 16.31.51

<https://doi.org/10.51889/2020-2.1728-7804.16>

Kulakhmetova M.,¹ Tasbolatov O.²

^{1,2} Pavlodar State Pedagogical University,
Pavlodar, Kazakhstan

SOCIOCULTURAL ASPECT AS A COMPONENT OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE

Abstract

The article considers the relevance and importance of the formation of sociocultural competence in modern educational practice. It is shown that in order to create a more tolerant and cultural oriented society, as well as successful socialization of young people, high-school's foreign language teachers need to create a positive ethno-linguistic and ethno-psychological cultural atmosphere in the classroom, that leads young minds to tolerant and healthy behavior towards other cultures and nations, which is one of the most important aspects of education in the context of modern and comprehensive globalization. The formation of sociocultural competence as a component of the communicative competence of schoolchildren is considered and examples of its successful formation in high school with in-depth study of the English language are given.

Keywords: communication, competence, culture, component, personality

Кулахметова М.,¹ Тасболатов О.²